

TEXTOS EN CATALÀ
SÍNTESIS

La necròpolis de Vila de Madrid s'exca-
và durant els anys 1954-1956, i el 1958 el
jaciment s'integrà en un entorn enjardi-
nat d'una plaça de la qual agafa el nom.
El jaciment arqueològic es correspon
amb un tram de via funerària que s'uti-
litzà com a necròpolis entre els segles
I-III dC. La via arribava, segurament,
fins a la porta decumana occidental
de la colònia. A tots dos costats de la via
s'hi localitzaven els monuments funera-
ris: *cupae*, ares, esteles, estructures circu-
lars còniques i estructures quadrangu-
lars de dos graons, probablement acaba-
des per una ara o una estela. Ara bé,
si alguna cosa caracteritza la necròpolis
de la Vila de Madrid és la presència de
cupae, *cupae solidae* i *cupae structiles*, que
són les més antigues i predominants.
També hi ha enterraments en caixes
de *tegulae*, en caixes de fusta i en fosses
simples, sense cap mena de protecció
ni senyalització externa.

Entre els anys 2000-2003 es feren una
sèrie de noves intervencions arqueològi-
ques a l'est d'aquesta via, i s'hi localitzà
una estructura funerària col·lectiva de
planta circular, que s'ha interpretat com
el recinte funeràri d'un *collegium funera-
ticum*, que es féu servir com a tal entre
la segona meitat del segle II dC i mitjan
segle III dC, període en què conviuen
les inhumacions amb les incineracions.
L'any 2003, l'MHCB posà en marxa un
projecte d'investigació pluridisciplinar
que inclogué estudis de paleoantropolo-
gia, arqueozoologia, carpologia, antro-
cologia, palinologia, estudis arqueobotà-
nics, d'identificació de fitòlits i anàlisi
de residus orgànics. Hi destaca la pre-
sència d'animals, alguns de sacrificats *in
situ*, que s'han d'interpretar com a testi-
monis de banquets funerals i d'ofrenes
dedicades al difunt. S'hi ha identificat
ovicàprids, bòvids, cànids, aus, súids i
èquids. De cavalls i gossos no se'n con-
sumiren durant el període romà, per la
qual cosa les restes poden estar relacio-
nades amb rituals que desconeixem, o
poden respondre simplement a enterra-
ments. D'un especial interès és la pre-
sència d'un pou / siija ritual on s'ente-
rraren una gran quantitat d'animals i
una àmfora vinatera, Pascual I, que es
trobà pràcticament sencera. La troballa
sembla que està en relació amb el ritual
de la libació. D'altra banda, la majoria
dels monuments funerals i les caixes de

tegulae disposaven de conductes per
practicar les libacions que es feien als
difunts el dia del sepeli i en dies poste-
riors. Més endavant, la siija ritual fou
reaprofitada com a espai per inhumar
un individu que sembla que hi hagi
estat llençat. També cal destacar l'exis-
tència d'un *lacus* funeràri vinculat amb
els rituals de purificació. D'aquest tipus
d'estructures n'hi ha en moltes altres
necròpolis, si bé normalment es vincu-
len amb instal·lacions agropecuàries.
Noves troballes i els darrers estudis rea-
litzats sobre el tema permeten de rela-
cionar-los amb el món funeràri i no
pas amb l'industrial. Igualment, i a més
de l'estructura funerària col·lectiva
—de planta circular— interpretada com
un *collegium funeraticum*, s'hi han detec-
tat tancats i testimonis de recintes fune-
raris, segurament de planta rectangular
o quadrangular.

En general, podem dir que en la necrò-
polis s'hi enterrà gent de condició
humil, majoritàriament esclaus o lli-
berts, tal com posen de manifest els
estudis antropològics, l'epigrafia funerà-
ria conservada i els aixovars que acom-
panyaven el mort, senzilles peces cerà-
miques, algun ungüentari i petits ele-
ments d'indumentària o objectes perso-
nals, però en la major part dels casos
no hi havia cap mena d'aixovar. S'hi ha
documentat la pràctica del ritu de
Caront, tal com demostra la presència
de monedes a les urnes cineràries;
o dipositades a la boca, a la barbeta o
a la mà, en el cas de les inhumacions.

Es presenten els resultats de les anàlisis arqueobotàniques realitzades al jaciment arqueològic de la necròpolis de la plaça de la Vila de Madrid (Barcelona), tot comparant-los amb dades de les fonts clàssiques i representacions florals de monuments romans. L'estudi es basa en els resultats de les mostres que han donat positiu (13 de pol·líniques, 7 de carpològiques i 6 de fitolitològiques), ja que la resta de mostres tractades eren massa pobres o estèrils.

La carpologia ens ha proporcionat grans de raïm (*Vitis vinifera*), fragments de pinyons (*Pinus pinea*) i grans de blat (*Triticum aestivum-durum*). L'anàlisi de fitòlits ha trobat druses de baladre (*Nerium oleander*), rafidis de vinya, prismes del tipus pi (*Pinus sp.*), plaquetes perforades del tipus artemísies (*Artemisia*) i/o de la família asteràcies, plaquetes del tipus de la família ciperàcies, esquelets silícis de blats (*Triticum dicoccum*, *T. aestivum-durum*, *Triticum sp.*), com també d'altres fitòlits de cereals o gramínies silvestres (poàcies). A més, la palinologia ens informa que, com a mínim, la necròpolis estava envoltada d'un paisatge semiobert i antropitzat, on hi dominaven alzines, roures, garrics, ginebres/savines/xiprers (cupressàcies) i pins entre els arbres; i brucs, estepes i efedres entre els arbusts. A més, als marges de la riera adjacent hi creixien salzes i avellaners, si bé aquests darrers podrien provenir també de conreus, de la mateixa manera que les oliveres (o ullastres, *Olea europaea*).

Completen el registre espècies herbàcies típiques de llocs freqüentats per l'home i animals (espècies ruderals i arvenses o 'males herbes').

Tant l'estudi geològic com la palinologia (palinofàcies) ens explica que aquesta necròpolis va patir alguna(es) inundació(ns), si tenim en compte la presència de plantes aquàtiques (*Myriophyllum*), higròfites (ciperàcies), del palinomorf (*Pseudoschizaea*), i, fins i tot, d'algues microscòpiques d'aigua dolça.

D'altra banda, trobem una relació directa entre la iconografia funerària i les fonts literàries, ja que en una de les anàlisis pol·líniques s'ha trobat el tàxon *Rosaceae* (al qual corresponen les roses –*Rosa spp.*– i arbres fruiters –com cirerers, pomers, perers, etc.–), pinyons i

pol·len de pi (arbre consagrat a Attis, déu de la mort i resurrecció), restes de granes, fitòlits i pol·len de cereals que es dipositaven a les tombes com a ofrena, pol·len d'alzina (*Quercus tipus ilex-coccifera*; l'arbre de la vida, de la força i la prosperitat; nexa entre aquest i l'altre món), granes, fitòlits i pol·len de vinya (*Vitis vinifera*; el vi és la beguda de la immortalitat i el déu Bacus és el protector dels jardins), fitòlits de baladre (*Nerium oleander*, arbust ornamental, però tòxic, relacionat amb la mort); i el tàxon de la família *Liliaceae* (a la qual pertanyen plantes ornamentals de bulb, com ara els gèneres *Asphodelus*, *Allium*, *Lilium*, *Tulipa*, *Scilla*, *Muscari*, *Hyacinthus*, etc.).

Aquest estudi arqueobotànic forma part dels pocs que s'han realitzat en aquests ambients sepulcral i som conscients que la informació obtinguda no ha estat del tot específica, encara que sí prou significativa. Tanmateix, l'única manera d'abordar aquesta recerca és a través del conjunt de totes les disciplines paleobotàniques i, si és possible, amb l'ajut d'altres (isotopia, etc.), com també amb la màxima quantitat de mostra possible; la qual cosa implicaria la flotació i/o tamisat de la màxima quantitat de sediment, o dit d'una altra manera la necessitat de mantenir un tècnic-arqueòleg sobre el terreny durant l'excavació, a fi que anés tamisant sediments i triant les restes arqueobotàniques, que posteriorment han d'ésser analitzades per la carpologia i antracologia.

